

PHẦN I: NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG

VỀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ ĐẦU TƯ CỦA DỰ ÁN HIỆN ĐẠI HOÁ TRUNG TÂM THÔNG TIN - THƯ VIỆN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI*

ThS Nguyễn Huy Chương
Trung tâm TT-TV ĐHQGHN

Dự án Giáo dục đại học Quĩ A với mục tiêu Hiện đại hoá Trung tâm Thông tin - Thư viện, nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác thông tin, tư liệu phục vụ hoạt động đào tạo và nghiên cứu của ĐHQGHN đang đi vào giai đoạn kết thúc.

Những nội dung chủ yếu của Dự án về tăng cường trang thiết bị tin học; thiết lập mạng cục bộ của Trung tâm kết nối với mạng Intranet ĐHQGHN và mạng Internet; Phát triển nguồn lực thông tin (cả tài liệu in ấn truyền thống và tài liệu điện tử); Triển khai biên dịch bằng phân loại Dewey rút gọn và một số tài liệu hướng dẫn nghiệp vụ; Tổ chức các lớp bồi dưỡng, nâng cao trình độ chuyên môn, luyện tay nghề cho cán bộ công chức... đã được hoàn tất.

Bạn đọc của Trung tâm, nhất là tại khu vực Cầu giấy đã được hưởng những thành quả đầu tiên của Dự án. Ngay tại các phòng đọc của Trung tâm hoặc ở xa như các trụ sở làm việc, văn phòng khoa, lớp học... nếu có máy tính được kết nối vào mạng Intranet ĐHQGHN, bạn đọc có thể:

- Tra cứu thông tin trên thư mục toàn bộ cơ sở dữ liệu (CSDL) thuộc kho sách của Trung tâm (gồm 40.000 biểu ghi).
- Tra cứu thông tin thư mục, bài tóm tắt, chú giải các CSDL về khoa học, công nghệ, kinh tế của các Trung tâm TT-TV lớn của Việt Nam và nước ngoài (hơn 1 triệu biểu ghi)
- Đọc và lưu giữ trên máy tính cá nhân của mình một số sách, giáo trình điện tử của các tác giả trong ĐHQGHN và ở nước ngoài.
- Truy cập CSDL về các bài báo khoa học gồm thư mục, tóm tắt và toàn văn của hàng nghìn tạp chí khoa học hàng đầu trên thế giới về giáo dục, khoa học nhân văn, công nghệ, khoa học ứng dụng, kinh tế...
- Sử dụng băng hình, băng tiếng, đĩa CD-ROM, Microfilm về nhiều lĩnh vực khoa học khác nhau.
- Truy cập các Webside của văn phòng và các ban ĐHQGHN, các trường thành viên và đơn vị trực thuộc, các cơ quan, tổ chức, các trường ĐH ở Việt Nam và nước ngoài.

* Báo cáo đề dẫn Toa đàm ...

Tuy nhiên tiềm năng của Dự án để tiếp tục nâng cao chất lượng công tác chuyên môn, để mở rộng các dịch vụ thông tin – thư viện phong phú cho bạn đọc còn rất lớn. Trước tiên và quan trọng nhất phải kể đến việc áp dụng bảng phân loại Dewey để xử lý tài liệu và tổ chức kho mở cho kho sách của Trung tâm.

Sở dĩ đặt vấn đề tổ chức kho mở đặc biệt quan trọng như vậy vì kho mở là giải pháp đầu tiên và rất hiệu quả để tạo điều kiện cho bạn đọc tiếp cận trực tiếp với kho tàng sách báo. Sử dụng kho mở, bạn đọc chủ động chọn tìm những tài liệu phù hợp nhất với nhu cầu nghiên cứu, học tập của mình, giảm rất nhiều thời gian tìm tài liệu, đồng thời cũng giảm sức ép lên công việc của người thủ thư và tạo sự tin cậy, thông cảm lẫn nhau giữa người phục vụ và người được phục vụ. Ngày nay không một thư viện nào được gọi là hiện đại mà không tổ chức các kho tài liệu theo mô hình mở.

Thực ra không phải bây giờ, các thư viện mới đặt ra vấn đề tổ chức kho mở. Từ vài chục năm trước, nhiều thư viện ở Việt Nam, thậm chí cả các thư viện phổ thông, thư viện công cộng đã thiết lập các kho sách mở. Tuy nhiên cấu trúc và nguyên tắc xây dựng, sắp xếp kho mở còn khá đơn giản, chưa hợp lý, chủ yếu theo mô hình chủ đề kết hợp với mã hoá tên tác giả, tên sách, hoặc chỉ phân chia theo các đề mục chính của bảng phân loại nên hiệu quả thấp.

Với phương pháp tạo lập các Callnumber theo nguyên tắc mới kết hợp ký hiệu phân loại với mã tên sách hoặc tác giả nên mỗi cuốn sách chỉ có một vị trí chính xác, duy nhất của mình trên giá. Do đó việc sắp xếp của cán bộ thư viện và việc tìm chọn tài liệu của bạn đọc sẽ nhanh chóng và dễ dàng hơn rất nhiều.

Cũng giống như hầu hết các thư viện ở miền Bắc Việt nam trước năm 1975 Thư viện Đại học Tổng hợp Hà nội - tiền thân của Trung tâm Thông tin - Thư viện ĐHQGHN ngày nay, sử dụng bảng phân loại BBK để xử lý tài liệu. Bảng phân loại BBK cũng như các bảng phân loại khác (UDC, thập phân 17 lớp, DDC...) đều có những ưu và nhược điểm của nó. Tuy nhiên, với ưu thế về khả năng phù hợp cao, linh hoạt, thuận tiện cho tổ chức kho mở, về tính cập nhật và đặc biệt là tính sử dụng rộng rãi, phổ biến, bảng phân loại Dewey có xu hướng được các thư viện sử dụng ngày càng nhiều. Vấn đề cần đặc biệt lưu ý trong tình hình áp dụng bảng phân loại Dewey tại Việt Nam không phải ở phần kỹ thuật. Điều cần hết sức thận trọng, tập trung khi nghiên cứu triển khai chính là nguyên tắc tính Đảng, tính tư tưởng phải được đề cao và thể hiện rõ. Trung tâm Thông tin - Thư viện ĐHQGHN là một trong những thư viện đầu tiên ở phía Bắc nghiên cứu vận dụng bảng phân loại Dewey để tổ chức kho mở ngay từ năm 1997 nhưng mới chỉ thí điểm cho kho tra cứu và chưa xây dựng Callnumber cho từng cuốn sách. Dù sao đây cũng là kinh nghiệm quý cho việc phát triển định hướng này trong giai đoạn hiện đại.

Có một điều khiến chúng ta khá yên tâm là Hội thảo quốc tế về xây dựng các chuẩn cho Thư viện Việt Nam, tập hợp các giáo sư, chuyên gia hàng đầu của Mỹ, Ôtrâyliia, Malaysia và Việt Nam được tổ chức tháng 9/2001 tại Hà Nội đã kết luận cần sử dụng bảng phân loại Dewey, và tổ chức kho mở tại các thư viện. Do đó những nội dung chúng ta trao đổi, thảo luận ở đây hôm nay và sẽ bắt tay vào triển khai nay mai chắc sẽ nhận được sự ủng hộ, hợp tác của nhiều đồng nghiệp gần xa.